

Pochybnosti a skepse (ontologicky)

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2015](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2015](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 25. 2. 2015

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 25. 2. 2015

Pochybnosti a skepse (ontologicky)

Připustíme-li, že pankauzalita neplatí, ale že mezi jednotlivými kauzálními spoji („řetězci“) jsou „mezery“, které můžeme označit jako „mezery nerozhodnutosti“, je zřejmé, že zmíněné jednotlivé řetězce se s nimi vůbec nemusí setkávat (což by ovšem zase mělo vést k závěru, že nakonec zase zbývá univerzální kauzalita; pokud na takové „mezery“ nic nereaguje, pak jako by vůbec žádné nebyly). Když opustíme vnucující se tradiční myšlenku kauzálního vztahu, odlišného od pouhé setrvalosti, znamenající, že se „nic nestalo“, a vyzkoušíme myšlenku reaktibility, která předpokládá aktivní reagování něčeho aktuálního na to, co těsně předcházelo a nyní ještě „je tu“, je pochopitelné, že takový reaktivní subjekt-jsoucno zásadně může reagovat i na něco, co tu není, přesněji na ne-jsoucí mezeru, ne-jsoucí prázdno mezi jsoucími resp. dějícími se událostmi. Takové události mají nejen své počátky a své konce, ale mají i jakési své meze, hranice; a právě za takovými hranicemi může být a bývá nějaká mezera, neboť není pravděpodobné, že by události byly tak těsně vedle sebe, že by na sebe přímo doléhaly, že by se navzájem dotýkaly. Situace, v níž reagující subjekt-událost „tápe“ ve svém okolí, a dokud ještě „nenarazí“ na jinou událost, „narazí“ na mezeru, která ovšem je pouhou mezerou, tj. je jsoucí jakožto mezera. Jak může být mezera, tedy nepřítomnost čehokoli jsoucího, sama „jsoucí“? Na „co“ to vlastně událost-subjekt „narazí“, když před sebou nemá nic, tj. kdy před sebou má nejsoucí prázdno, které však „je“ skutečné? Nu, a právě tuto „situaci“ (která je ovšem jako „skutečná“ nemyslitelná leč v kontextu dalších událostí-jsoucen!) hodláme nazvat – z hlediska reagující události-jsoucna – „ontologickou pochybností“, eventuálně „ontologickou skepsí“. To ovšem říkáme zkusmo a s vědomím, že to je proti jazykovým zvyklostem, nebo obvykle pod „pochybností“ rozumíme akt subjektivního pochybování. Použijme proto – rovněž na zkoušku – latinského termínu „dubium“, poukazujícího k tomu, o čem lze pochybovat, tj. co je pochybné. A budeme tomu rozumět tak, že to je pochybné bez jakéhokoli ohledu na to, pro koho nebo pro co. „Jsoucí ne-jsoucno“ je tedy pro nás *dubium*, a to bez ohledu na to, zda o tom my nebo někdo jiný víme nebo nevíme. Pokud bychom chtěli ještě upřesňovat jazykově dále, pak takové *dubium* je jak pro nás, tak pro kohokoli nebo cokoli *dubitandum*, tedy o čem je třeba a dokonce nutno pochybovat, protože to je samo ,o sobě‘ pochybné.

(Písek, 150225-1.)